

Голас Радзімы

ВЫДАННЕ БЕЛАРУСКАЙ СЕКЦЫІ КАМІТЭТА ЗА ВЯРТАННЕ НА РАДЗІМУ
І РАЗВІЦЦЕ КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЕЙ З СУАІЧЫНІКАМІ

№ 3 (688)

Студзень 1963 г.

Год выдання 9-ы

Мінск будзеца і прыгажэе. НА ЗДЫМКУ: новы шматкватэрны жылы дом на Паркавай магістралі.
Фота П. Бародкі.

МЭТА МАСТАЦТВА— СЛУЖЭННЕ НАРОДУ

У канцы мінулага года маскоўскія мастакі арганізавалі выстаўку сваіх твораў, прысвяціўшы яе 30-годдзю маскоўскага аддзялення Саюза мастакоў. Гэта была своеасаблівая справаздача перад народам. У залах выстаўкі экспанавалася больш дзюх тысяч твораў жывапісу, графікі і скульптуры, самых разнастайных па тэматыцы, жанрах, творчых прыёмах. Амаль усе з выстаўленых палотнаў, скульптур, малюнкаў, карыкатур былі прысвечаны тэмам рэвалюцыі, грозным гадам Айчынай вайны, аднаўленню народнай гаспадаркі, нашым буднім. Натуральна, выстаўка выклікала вялікую цікавасць у працоўных, паказала, што савецкае мастацтва ў цэлым развіваецца ў правільным напрамку, а наша творчая інтэлігенцыя была і застаецца надзейным памочнікам партыі ў камуністычным пераўтварэнні грамадства і выхаванні працоўных.

Юбілейную выстаўку наведалі М. С. Хрушчоў і іншыя кіраўнікі партыі і ўрада і ў час яе агляду выказалі рад прынцыповых палажэнняў аб прызначэнні савецкага выяўленчага мастацтва, якое павінна праўдзіва адлюстроўваць жыццё народа, выхоўваць у чалавека высокародныя пачуцці і думкі. У сувязі з гэтым у рэакцыйных колах Захаду, у радзе буржуазных газет і часопісаў была ўзнята шуміха нібыта аб «занападзе» традыцый Рэліна, аб «крызісе» сацыялістычнага рэалізму, аб «замаху» на свабоду творчасці ў СССР.

У чым жа справа? Што паслужыла прычынай для такіх вывадаў і ці абгрунтаваны яны? Не, яны не маюць пад сабой ніякіх

падстаў. Гэта проста чарговая спроба буржуазнай ідэалогіі захаваць сваё заняпадае мастацтва, узвесці паклёп на метады сацыялістычнага рэалізму.

На самай справе ўсё абстаяла так.

Арганізатары выстаўкі вырашылі адвесці таксама месца для паказу «творчасці» нямногіх так званых мастакоў-абстракцыяністаў. Азнаёміўшыся з гэтымі ўбогімі творамі кісці і разца, кіраўнікі партыі і ўрада вырашылі правесці сяброўскую гутарку з дзеячамі культуры, якая і адбылася ў другой палавіне снежня. Гэта быў прынцыповы і карысны абмен думкамі па найбольш хваляючых пытаннях развіцця савецкай культуры. Ішла, вядома, гутарка і аб абстракцыяністах, творы якіх былі падвергнуты суровай і ў той жа час аб'ектыўнай крытыцы. У ходзе гутаркі М. С. Хрушчоў назваў абстракцыяністаў вартымі жалю і неразумнымі пераймальнікам фармалістычнага буржуазнага мастацтва, паказаў усю бясплоднасць іх працы, у якой няма ні думкі, ні душы, а галоўнае — рэальнага адлюстравання жыцця народа, які будзе камунізм.

«Такая творчасць, — сказаў ён, — чужая нашаму народу, ён адвяргае яе. Вось над гэтым і павінны задумацца людзі, якія называюць сябе мастакамі, а самі ствараюць такія «карціны», што не зразумееш — нарысаваны яны рукой чалавека або намаляваны хвостом асла».

Але чым жа выклікана з'яўленне ў нас адзінак-абстракцыяністаў?

Гэта тлумачыцца наступным. Наша партыя праводзіць курс на (Заканчэнне на 2-й стар.)

НОВЫ ЗАВОД СУХОГА МАЛАКА

ІВАНОВА, У ГЭТЫМ ГОДзе ў ГАРАДСКІМ ПАСЕЛКУ Пачынаецца будаўніцтва заводу сухога абвяскавага маляка з цэхам масларобства. За змену прадпрыемства будзе перапрацоўваць 50 ТОН ЦЭЛЬНАГА МАЛАКА.

ХВАЛЯЮЧЫЯ дні перажывае цяпер калектыў Нафтабуда. Вось-вось тэхналагічны ўстаноўкі дадуць першы бензін. Напярэдадні новага года ўдарная будоўля прыняла ўжо некалькі эшалонаў з завольскай нафтай.

На працоўную вахту сталі сотні рабочых. Камуністы Міхаіл Лауроў, Генадзь Матросаў, Іван Сашко зусім нядаўна ўзначальвалі брыгады будаўнікоў, а цяпер першыя сталі ля пульту кіравання заводам-гігантам. Што можа параўнацца з вялікай радасцю: будаваць сваімі рукамі магутны завод, а потым даваць яго першую прадукцыю!

МАСКВА — ГАВАНА

МАСКВА. З Унукаўскага аэрапорта адправіўся ў першы пасажырскі рэйс на востраў свабоды павятраны карабель «ТУ-114».

«ТУ-114» будзе рабіць паміж Савецкім Саюзам і Кубай адзін рэйс у тыдзень. Траса адлегласцю 10 800 кіламетраў праходзіць над нейтральнымі водамі Атлантычнага акіяна, уздоўж берагоў Грэнландыі, Кана-

ды і Злучаных Штатаў Амерыкі. Гэта адзін з самых складаных міжнародных авіяцыйных маршрутаў. Адлегласць да Кубы «ТУ-114» будзе праходзіць за 17 летніх гадзін, а назад са «спадарожным ветрам» амаль на тры гадзіны хутчэй.

Масква — Гавана — 29-я міжнародная авіялінія, якую абслугоўваюць савецкія павятраныя лайнеры.

ЗА ПЕРШАЙ ЛАСТАЎКАЙ—ДРУГАЯ

Плэнным быў для жодзінскага аўтазаводскага калектыву 1962 год. Паспяхова прайшлі выпрабаванні 25—27-тонныя машыны «БЕЛАЗ-540». З заводскіх варот выйшлі першыя 40-тонныя самазвалы-волаты. А на лісты ватмана канструктары нанеслі ўжо чаргавыя больш магутных машын — грузавыя машыны 55 тон.

Новы год, 1963. У першы ж працоўны дзень ён прынёс калектыву новую радасць. З канвеера, пабліскаваючы свежай фарбай, сышоў прыгажун-самозвал «БЕЛАЗ-540». Ён нічым не адрозніваецца ад таго, які бачылі мінчане на Цэнтральнай плошчы сталіцы нямногім больш года назад, а масквічы — у дзень адкрыцця гістарычнага XXII з'езда Камуністычнай партыі Савецкага Саюза. Тады жодзінскія аўтамабілебудаўнікі паслалі ў Маскву першы ўзор свайго машыны. Потым былі напружаныя дні зборкі вопытнай

партыі, выпрабаванне, даводка канструкцый. Вялікая праца прынесла выдатны плён. Першынец белазаўцаў атрымаў пучэўку ў жыццё.

...У ранішнім тумане паравозны гудок абвясціў яшчэ аб адной падзеі ў жыцці заводу. Ад пагрузачнай пляцоўкі адшоў чыгуначны састаў. На адной з платформ — аўтамабіль «БЕЛАЗ-540». Гэта ўжо не вопытны экзэмпляр. Машына ідзе не на выпрабаванні, а на работу. На вялікую работу ў складаных умовах Сібіры. Яе атрымае лепшы шафёр аўтамабільнай гаспадаркі Сакалова-Сарбайскага камбіната. Тут, як нідзе лепш, можна правесці эксплуатацыйныя якасці новага самазвала.

У добры шлях, першая ластаўка пятага года сямігадкі — года вялікіх здзяйсненняў беларускіх аўтамабілебудаўнікоў!

Ул. ВЕСЦІН.

НАПЯРЭДАДНІ

трубчаткі, галаўной устаноўкі заводу. Тут сапраўдны штурм. Сотні будаўнікоў выйшлі на апошнія рубяжы.

Выдатна працуе брыгада мастацкай камуністычнай працы, якую ўзначальвае камуніст Мікалай Варонін. Яна рыхтуе да здачы трубаправоды. Мароз, цяжкія ўмовы не могуць стрымаць працоўнага парыву будаўнікоў. Не зніжае тэмпаў на капанні траншэі і адважны калектыў камуніста Мікалая Кускова. А ўслед ідуць электрыкі, пракладаючы кабель.

На дапамогу будаўнікам прыйшлі механізатары. За штурвалам экскаватара — кіраўнік экіпажа камуністычнай працы, праслаўлены на ўсю рэспубліку машыніст Анатоль Крэмель. Ён глядзіць на коўш, а яго рукі то націскаюць, то апускаюць патрэбныя рычагі. Здаецца, што ён нават не прычэпаецца, а коўш той сам паслухмяна апускаецца ў патрэбным напрамку. Нядаўна экіпаж рэпартаваў аб дэтэрміновым выкананні сямігадовага задання.

Добра працуюць брыгады будаўнікоў з упраўлення № 126, якімі кіруюць Мікалай Фамічэнка, Іван Фіркін, Міхаіл Прышчэпёнак, Юрый Дзянісаў, Генадзь Рылькоў і іншыя. Сёння яны вядуць завяршаючыя работы на важнейшым аб'екце — парках змяшэння нафтапрадуктаў, пракладаюць апошнія метры камунікацый да дзясцякаў рэзервуараў.

Н. АЛЕНІН.

На здымку: адзін з аб'ектаў Нафтабуда.

ФАРСІРАВАННЕ ГАРЫНІ

БЕРАЖНОЕ (Сталінскі раён). Будаўнікі трансэўрапейскага нафтаправода «Дружба» пачалі фарсіраванне яшчэ адной воднай перашкоды Палесся — ракі Гарыні. Тут працуе група трэцяга атрада падводна-тэхнічных работ Галоўгазу СССР. Яна ўжо завяршыла зварку стальной трубы даўжынёй амаль 1,5 кіламетра. На гэтай рабоце вылучылася брыгада зваршчыкаў Барыса Рагознікава. Падводнікі ў кароткі тэрмін прарылі на дне ракі траншэю, у якую ляжа стальная труба.

Як толькі спадзець марозы, пачнецца апрацоўванне труб, а затым спуск у падрыхтаваную траншэю.

МЭТА МАСТАЦТВА— СЛУЖЭННЕ НАРОДУ

(Пачатак на 1-й стар.)

даляшае развіццё і паглыбленне дэмакратыі ў савецкім грамадстве. Цяпер для нашай творчай інтэлігенцыі створаны ўсе ўмовы для сапраўды свабоднай творчасці. Але некаторыя з іх зразумелі гэта па-свойму, панархісцку. Так на фоне агульнага бурнага росту творчай ініцыятывы з'явіліся мастакі-пустазелле, якія ўзялі на сваё ўзбраенне гнілы абстракцыянізм, сцвярджаючы пры гэтым, што іх «творчасць» трэба лічыць новым напрамкам у мастацтве. Хіба магла партыя, якая абавязалася ў сваёй Праграме ўсямерна развіваць і ўдасканальваць нашу многанацыянальнае мастацтва, прайсці міма гэтай з'явы? Вядома, не. Пустазелле, як вядома, трэба своечасова выпалаць. І гэта было зроблена разумнай, аб'ектыўнай крытыкай, перакананнем, спрэчкамі.

І тут буржуазная прэса стала даказваць сваім чытачам, быццам бы кантроль нашай партыі над мастацтвам ёсць ні што іншае, як зажым свабоды творчасці. Але кантроль і «зажым» — рэчы розныя.

Як разумець свабоду творчасці наогул? Буржуазныя ідэалогі сцвярджаюць, што яе трэба разумець так: што хацеш, то і ствараеш, таму што, маўляў, наша творчасць не звязана з палітыкай. Гэта найчысцейшая хлусня! Так, яны вельмі хацелі б аднавіць у СССР «свабоду» эксплуатацыі, а для пачатку хоць бы панархічную «свабоду творчасці».

Мы ведаем, мастацтва не можа быць беспартыйным, якімі б фігавымі лісткамі гэтыя сцверджанні ні прыкрываліся. На справе мастацтва заўсёды служыць пэўнаму класу: у нашай краіне — працоўным, у краінах капітала — грашовому мяшчу. Творы абстракцыяністаў (калі гэта можна назваць творамі) адцягваюць працоўных ад іх надзённых задач. Гэтыя мастакі хочучы маляваць тое, што ім хочацца, а калі народ іх не разумее, значыць ён яшчэ не дарос да разумення такой творчасці. Паўстае пытанне: для чаго ж і для каго будзе тварыць такі мастак, калі народ не стане яго разумець? І якая яму будзе цана! Не, толькі той твор перажыве стагоддзі, які прынесе карысць і радасць людзям, прымусяць іх думаць, марыць, зрабіць сваё жыццё больш поўным. Толькі такія творы мастацтва прыме савецкі народ, а не мудрагелістую абстрактную мазію. Вось чаму наша партыя камуністаў своечасова напраўляе тых, хто яшчэ не зразумеў свайго высокага прызначэння сянь разумнае, добрае, вечнае, і раіць ім стаць на шлях сапраўднай творчасці. Вось чаму мы не мірыліся і ніколі не будзем ісці на мірнае суіснаванне з буржуазіяй у галіне ідэалогіі ва ўсіх яе праяўленнях і дабівацца ў той жа час мірнага суіснавання наогул, што не толькі магчыма, але і неабходна. Вось аб чым канкрэтна гаварылі паміж сабой кіраўнікі партыі і ўрада і работнікі мастацтва, а не аб дэградацыйным метаду сацыялістычнага рэалізму.

Гэта размова, на якой прысутнічалі і беларускія дзеячы літаратуры і мастацтва, дала вялікую карысць творчай інтэлігенцыі, ніколі не ўшчаміўшы яе свабоды. Наадварот, творчая інтэлігенцыя яшчэ ясна зразумела свае задачы і гораца дзякуе партыі за дапамогу і парады, за пастаянную ўвагу да іх. Савецкія служыцелі мастацтва і надалей будуць выконваць свой ганаровы абавязак — свята захоўваць і палімажаць лепшыя традыцыі сацыялістычнага рэалізму, традыцыі жыццёвай праўды, камуністычнай партыйнасці і высокага грамадзянскага пафасу, верна служыць свайму народу, які будзе камунізм.

нікоў. У дамы калгаснікаў прышоў поўны дастатак.

Бязрадасным было жыццё пры панскай Польшчы і ў Веранікі Іванаўны Кляузнік. У мінулым яна была батрачкай. З прыходам жа Савецкай улады ўсё змянілася. Дзеці пачалі вучыцца. Старэйшы сын Іван стаў урачом і зараз займаецца ў аспірантуры. Дачка Яніна скончыла дзесяцігодку.

Многія дзеці калгаснікаў з вёскі Васілішкі таксама вучацца ў вышэйшых навучальных установах. У цэнтры вёскі размешчана сярэдняя школа. Ёсць тут бальніца, паштовае аддзяленне сувязі, клуб, чайная, магазіны.

— Цяпер толькі жыць ды давацца. — гавораць калгаснікі. І гэтыя словы ад чыстага сэрца.

І. МЕЛЬНИКАУ.

Шчучынскі раён.

Гомельскія школьнікі ў Маскве

МАСКВА. Весела і радасна праводзяць маскоўскія школьнікі зімовыя канікулы. У Крамлі, у Калоннай зале Дома саюзаў, у Палацы спорту для іх запаліліся агні навагодніх ёлак. Разам з маскоўскімі школьнікамі ў свяце прымаюць удзел піянеры многіх гарадоў нашай краіны.

Зараз у Маскве гасцяць 40 вучняў Гомельскай школы-інтэрната № 1. Яны знаёмяцца з выдатнасцямі горада, атрымалі запрашэнне на навагодню ёлку ў Палацы спорту. Добрай вучобай заслужылі яны 10-дзённую паездку ў сталіцу.

І Ў ГОРЫ І Ў РАДАСЦІ

Дарагія таварышы з Камітэта за вяртанне на Радзіму і рэдакцыі газеты «Голас Радзімы»!

Вялікае дзякуй за ваш адказ і прывітанне мне і маёй сям'і. Ваша пісьмо ўсхвалявала мяне да сляз, яшчэ больш наблізіла мяне да маёй дарагой Радзімы, якую я не забыў за паўвека жыцця на чужыне. І ў цяжкія дні, і ў ясныя я заўсёды быў са сваёй Радзімай. Вялікае дзякуй, дарагія таварышы, за ваша запрашэнне прыехаць у гасці. Хочацца пабачыць не толькі маіх сячёр, але і прыгажун Мінск, які паўстаў з руін, а цяпер расце і прыгажэе не па днях, а па гадзінах. Не толькі вы, але і мы на чужыне ганарымся сталіцай нашай дарагой Беларусі. Вялікае жаданне ў мяне і маёй жонкі лічэ раз убачыць Радзіму. Але наш лёс не ў нашых руках.

У нас, у Амерыцы, нядаўна былі дарагія гасці, пасланцы нашай роднай Беларусі. Гэтыя таварышы вам вядомыя: В. С. Смірной, І. Л. Лысакоўскі і паэт Е. І. Скурко (Максім Танк). Рэдкалегія газеты «Русский голос» і яе чытачы, жыхары Нью-Йорка і яго ваколіц, у нядзелю 9 снежня наладзілі сустрэчу дарагім гасцям, якая была адзначана банкетам і музычнай праграмай. Многа было сказана сардэчных прамой, многа было сяброўскіх поціскаў рук. Нашы дзяўчаты спявалі і танцавалі пад гармонік. Гэта быў незабыўны дзень.

Шчыра дзякую за фотакарткі нябесных братоў, герояў-касманаўтаў Нікалаева і Папавіча.

Жадаю добрага здароўя.

С. ПЯТРОВІЧ.

ЗША.

ЦУДОЎНАЕ ЗАЎТРА

Зімой 1932 года праездом Баранавічы наведаў вядомы савецкі пісьменнік Аляксей Мікалаевіч Талстой. У нарысе «Падарожжа ў іншы свет» ён пісаў: «Баранавічы... Якімі былі год дваццаць таму назад гэтыя мястэчкі і гарадкі з драўлянымі домамі, бруднымі вуліцамі, з непамерна вялікай колькасцю касцёлаў на відных месцах, якімі былі шэрымі, пашарпанымі непагодай, такімі стаяць і зараз. Прагрэмелі вялікія гады, а тут усё стаяць, як стаяла...»

Так яно тады і было... А цяпер не пазнаць ранейшых Баранавіч. Выраслі новыя жылыя кварталы, папрыгажэлі вуліцы і плошчы. Кожную вясну-апрэлю ў маладое лісце скверы і паркі.

Асабліва размах цяпер атрымала жыллёвае будаўніцтва. У сучасны момант дзяржаўны жылы фонд горада налічвае больш за 400 тысяч квадратных метраў карыснай плошчы. Фактычна ўзніклі новыя Баранавічы.

На базе карлікавых прадпрыемстваў саматужнага тыпу вырасталі вялікія прамысловыя прадпрыемствы, аснашчаныя сучаснай тэхнікай. Прадукцыя заводаў станкапраклад, аўтамабільных агрэгатаў, гандлёвага машынабудавання, жалезабетонных канструкцый, будаўнічых дэталей і раду іншых вядома-далёка за межамі рэспублікі. Вялікім попытам карыстаюцца вырабы трыкатажнай фабрыкі.

Да паслуг жыхароў горада бібліятэкі, два кінатэатры, два дамы культуры, рабочыя клубы. У горадзе больш за сто прадуктовых і прамтаварных магазінаў, каля 20 сталовых. Чатыры бальніцы, чатыры

аптэкі, радзільны дом, пяць паліклінік, тры дыспансеры, дзве станцыі хуткай дапамогі заўсёды гатовы прыйсці на дапамогу захварэўшаму чалавеку.

Баранавічы сталі горадам студэнтаў. Тут працуюць два тэхнікумы, медыцынскае вучылішча, а для заводчыкаў — вучэбна-кансультацыйны пункт Беларускага інстытута інжынераў чыгуначнага транспарту. Пры ім здаюць экзамены студэнты-завочнікі многіх інстытутаў краіны.

1960 год для Баранавіч асабліва знамянальны. На паўднёвым усходзе горада разгарнулася грандыёзная будоўля. Тут узводзіцца гігант сямігодкі — баваўняна-тэкстыльны камбінат. Ён будзе выпускаць каля 80 мільёнаў метраў ткані-

Плошча імя Леніна ў Баранавічах

НА ЗДЫМКУ злева — майстар-пекар Баранавіцкага хлебакамбіната Раіса Малькова, ударніца камуністычнай працы. Справа — Валя Куніца (на пярэднім плане), якая яшчэ зусім нядаўна сама хадзіла на вытворчую практыку, а сёння ўжо вопытная фангаўшчыца Баранавіцкай трыкатажнай фабрыкі, паказвае прыёмы работы на фангавай машыне вучанцы 9-га класа Дані Пятрыка.

ны і 4 тысячы тон пражы ў год. Зараз камбінат будуюцца. Пройдзе не так многа часу і пад мантаж абсталявання будзе здадзена 8 тысяч квадратных метраў вытворчай плошчы, а з тым увойдзе ў строй галоўны

аб'ект — прадзільная фабрыка. Побач з камбінатам узнік гарадок будаўнікоў. Пачата будаўніцтва такога ж гарадка для работнікаў камбіната. Баранавіцкія тэкстыльшчыкі атрымаюць больш за 54 тысячы квадратных метраў добраўпарадкаванага жылля. Для іх дзяцей будзе пабудавана 9 дзіцячых ясляў і садоў, дзве трохпавярховыя адзінаццацігодкі на 920 месц. У гарадку будуць працаваць клуб і кінатэатр на 600 месц, прадуктовыя і прамтаварныя магазіны, атэль, дзве сталовыя, бальніца з паліклінічнай, лазня, пральня, майстэрні бытавога абслугоўвання.

Горад расце год ад году і ўсе прыгажэе. У галоўнага архітэктара Марэніча ў рабочым кабінете вісіць праект новых Баранавіч. Баранавічы можна па праву назваць горадам сямігодкі — так непазнавальна зменіцца яго аблічча. Выраснуць новыя кварталы жылых дамоў, новыя школы, кінатэатры, клубы, бальніцы.

Цудоўнае заўтра у нашага горада.

П. ЦЯРЭШКА,
намеснік старэйшай выканаўчага камітэта гарадскога Савета дэпутатаў працоўных.

АД ШЧЫРАГА СЭРЦА

Хто не чуў у Васілішках пра ранейшую горкую долю Івана Гаеўскага або Іосіфа Зубрыцкага? Жылі яны ў курных хацінах, працавалі ад цямна да цямна, а з галечы так і не маглі выбіцца. Клопаты аб кавалку хлеба былі пастаянным спадарожнікам у іх жыцці. А цяпер, хто хоча паглядзець, як жывуць Гаеўскія і Зубрыцкія, няхай прыязджае ў калгас. Сустрэнуць іх калгаснікі — як мае быць. Ёсць у іх чым прыняць гасцей. Зараз

Іван Гаеўскі працуе ў калгасе машыністам. Добра зарабляе. А Іван Зубрыцкі атрымаў спецыяльнасць ветэрынарага фельчара і працуе ў калгасе за гадчыкам малочна-таварнай фермы.

Зараз у вёсцы ўсё часцей гавораць аб тэлевізарах, матацыклах, радыёпрыёмніках і іншых каштоўных рэчах, набываюць іх. Расце і мацее грамадская гаспадарка, павышаецца дабрабыт і культура сельскіх працаў-

Такім быў цэнтр Баранавіч да 1931 года

ДЫК ХТО Ж Я Е І ВЫДУМАЎ?

Шмат пісьмаў з-за мяжы атрымлівае наша рэдакцыя. У іх — віншаванні, просьбы, пажаданні. Большасць нашых суайчыннікаў ганарыцца поспехамі роднай Беларусі, з нецярплівасцю чакае кожную вестачку з родных мясцін і, нягледзячы на доўгія гады жыцця на чужыне, не забыла родную мову. Мы можам таксама зразумець тых землякоў, якія ў часы царызму ці панскай Польшчы не маглі наведваць беларускія школы і цяпер просяць высылаць ім літаратуру на рускай мове, бо на ёй ім лягчэй чытаць. Але ёсць сярод нашых карэспандэнтаў і такіх, як Гурыновіч з ЗША, якія чамусьці вельмі злучаюць на беларускую мову і на таго чалавека, які «такую мову і такое пісьмо выдумаў».

У гэтым артыкуле мы раскажам аб узнікненні беларускай мовы і аб прычынах сучаснага беларускага пісьма як аднадумца Гурыновіча, так і тым нашым землякам, якія па-сапраўднаму цікавяцца гісторыяй роднай мовы.

Заглянем у глыб гісторыі нашай краіны, адкінуўшы з дзесятка стагоддзяў. Тады, у IX — XII стагоддзях, усходнія славяне яшчэ не падзяляліся на тры братнія народы — рускі, украінскі і беларускі, — а ўяўлялі адну старажытнарускую народнасць. Яны мелі сваю моцную дзяржаву з цэнтрам у горадзе Кіеве, гаварылі на адной старажытнаруускай мове.

У другой палавіне XII стагоддзя Кіеўская дзяржава распалася на асобныя феадальныя княствы. Князі вялі частыя міжусобныя войны. Выкарыстаўшы раз'яднанасць рускіх земляў, на іх з розных бакоў пачалі нападаць ворагі. Усходнюю Русь захапілі татарамангольскія орды, заходнія і паўднёвыя княствы былі захоплены польска-літоўскімі феодаламі.

У выніку гэтых змен старажытнаруская народнасць распалася на тры часткі, з якіх паступова сфарміраваліся руская, украінская і беларуская народнасці. У мове ўзмацніліся тэрытарыяльныя дыялекты, што ўрэшце прывяло да ўзнікнення трох братніх заходнеславянскіх моў.

Пісьмовыя помнікі таго часу даносяць да нас многія лексічныя (слоўніковыя), граматычныя і фанетычныя (гукавыя) асаблівасці беларускай мовы. З апошніх найбольш важныя і характэрныя да нашага часу адзнакі — аканне (сістэма вымаўлення галосных А, О, Е ў ненаціскных складах), ацвярдзенне Р і шыпячых гукаў, дзеканне і цеканне (пераход Д, Т у становішчы перад мяккімі галоснымі і зычнымі ў ДЗ, Ц), з'яўленне афрыкаты ДЖ і інш.

«Вялікае княства Літоўскае было населена мноствам розных рас, — адзначалі К. Марк і Ф. Энгельс. — Паўночныя правінцыі Прыбалтыкі былі ва ўладанні саміх літоўцаў, народа, які гаворыць на мове аднайменнай ад моў яго славянскіх суседзяў... Далей, на поўдзень і на усход ад сучаснага польскага караляў-

ства, знаходзіліся беларусы, якія гавораць на мове сяродняй паміж польскай і рускай, але больш блізкай да апошняй».

У Літоўскім княстве старажытнабеларуская мова некаторы час была афіцыйнай мовай, на якой вяліся ўсе дзяржаўныя справы. Але ў канцы XVII стагоддзя, калі Літва і Беларусь моўнасьцю падпалі пад уладу Польшчы, польскі сейм прыняў спецыяльную пастанову, у якой забараняў ужыванне беларускай мовы.

Умовы развіцця беларускай літаратурнай мовы складаліся надзвычай неспрыяльны. Каталіцкія ксяндзы бязлітасна знішчалі помнікі беларускай культуры: кнігі, дакументы старажытнай пісьменнасці. За «асаблівыя заслугі» ў гэтай справе ксяндз Мацееўскі атрымаў кардынальскую шапку, а Залускі — Ванхоцкае абацтва.

Царскія ўлады самадзяржаўнай Расіі беларускую мову называлі «заходнярускай», «літоўска-рускай» або «балтыйска-рускай» гаворкай. У 1840 годзе спецыяльным указам было забаронена ўжываць нават назву «Беларусь». Яна замянялася назвай «Северо-Западный край». На беларускую мову дазвалялася друкаваць толькі старажытныя дакументы і фальклорныя матэрыялы.

Аб адносінах царскіх улад да беларускай мовы і літаратуры яскрава сведчыць рэзалюцыя віленскага цензара па справах унутранага друку, накладзеная на рукапіс «Беларускіх расказаў» Францішка Багушэвіча:

«З прычыны пытання, ці не крыецца ў такога роду творах тэндэнцыя акрамя «маларускай» стварыць яшчэ і «беларускую» літаратуру... азначаны рукапіс не можа быць дазволена да друку».

Вядома таксама, як змагаліся з беларускім словам польскія паны ў час свайго гаспадарання на землях Заходняй Беларусі. Вось пад уплывам адносін царскіх улад і польскіх паноў да беларускай мовы як да мовы «музыкай», «хамскай» і фарміраваліся, безумоўна, погляды Гурыновіча і яго аднадумцаў.

А між іншым, выдатныя дзеячы рускай і польскай культуры яшчэ ў тым далёкім часе захапляліся прыгажосцю беларускай мовы, паэтычнасцю нашых песень і казак, падтрымлівалі развіццё беларускай культуры. Міцкевіч, Пушкін, Бялінскі, Дабралюбаў, Чарнышэўскі былі шчырымі сябрамі беларускага народа.

Нягледзячы на ўсе рэпрэсіі царскіх улад, літаратура на беларускай мове жыла і развівалася. XIX стагоддзе дало нам ананімныя паэмы і гутаркі, палымяную публіцыстыку Кастуся Каліноўскага, паэзію Дуніна-Марцінкевіча і Францішка Багушэвіча. А пачатак XX стагоддзя азнаменаваўся прыходам у літаратуру цэлай плеяды выдатных пісьменнікаў, як Янка Купала, Якуб Колас, Цётка, Максім Багдановіч, Змітрок Вядуля і іншыя.

У XIX стагоддзі большасць беларускіх кніжак друкавалася за мяжой і

ўжо адтуль перапраўлялася на тэрыторыю Беларусі. А калі рэвалюцыйны падзеі 1905 года прымуцілі царскі ўрад пайсці на ўступкі ў нацыянальным пытанні і дазволіць друкаванне арыгінальных твораў на беларускай мове, на Беларусі пачалося бурнае развіццё выдавецкай справы.

У 1906 годзе ў Пецярбургу ўзнікае выдавецтва «Загляне сонца і ў наша аконца», пазней пачынаюць працаваць выдавецтвы ў Вільні, Мінску, Полацку. Выходзяць першыя беларускія легальныя газеты «Наша доля» і «Наша ніва».

У тым становішчы, у якім знаходзілася ў самадзяржаўнай Расіі, беларуская літаратурная мова не магла мець навукова распрацаваных арфаграфічных і граматычных норм. Якімі ж нормамі карысталіся пісьменнікі і выдаўцы? Яны перш за ўсё арыентаваліся на жывое народнае вымаўленне. Народная мова з'яўлялася крытэрыем для беларускай пісьменнасці, адзначаюць беларускія моваведы. І ў канчатковым выніку вызначыла асноўныя прынтцыпы нашай арфаграфічнай сістэмы, які атрымаў назву фанетычнага.

У беларускай пісьмовай мове гэтага часу выкарыстоўваліся дзве графічныя сістэмы: «лацінка» (сістэма польскага пісьма) і руская «гражданка», якой мы зараз і карыста-

емся. Трэба сказаць, што «гражданка» выцесніла «лацінку» амаль поўнасьцю ўжо к канцу XIX стагоддзя, што тлумачыцца і большай блізкасцю беларускага народа да рускага, і традыцыямі старажытнага беларускага пісьма.

І тая і другая графічныя сістэмы не былі спачатку добра прыстасаваны да беларускага пісьма, не мелі адпаведных літар для абазначэння некаторых спецыфічных гукаў (Ў, ДЗ). Але ўжо на працягу другой паловы XIX стагоддзя, а асабліва ў пачатку XX стагоддзя пісьменнікамі і грамадскімі дзеячамі было шмат зроблена для распрацоўкі графічных, граматычных і правапісных норм беларускай літаратурнай мовы.

Вялікую справу ў гэтым сэнсе зрабіла таварыства «Загляне сонца і ў наша аконца», якое спраціла і прыстасавала да патрэб беларускай мовы як «лацінку», так і «гражданку». Так, напрыклад, з рускага шрыфта яно выключыла ЯЦЬ і ЕР. Ц пачало перадаваць праз ШЧ, И — праз І, уявіла літару Ў.

Для перадачы мяякх Д і Т пачалі шырока ўжывацца ДЗ і Ц (між, іншым, графемы ДЗ і ДЖ узніклі самі сабою яшчэ ў сярэднявечных помніках пад уплывам жывой гаворкі).

Але нягледзячы на пэўныя дасягненні ў

справе нармалізацыі арфаграфічнай і граматычнай сістэмы беларускай мовы, у ёй у той перыяд усё яшчэ адсутнічалі адзіныя нормы, і гэта вельмі перашкаджала як яе вывучэнню, так і выдавецкай справе.

Наша першая навуковая граматыка была напісана ў 1918 годзе дацэнтам філалогіі Петраградскага ўніверсітэта Браніславам Тарашкевічам, высокаадукаваным чалавекам, выдатным грамадскім дзеячом. На аснове вывучэння жывых народных гаворак, твораў мастацкай літаратуры і прац лінгвістаў Тарашкевіч правільна вызначыў асноўныя асаблівасці і заканамернасці беларускай мовы. Дзякуючы гэтаму, яго правапіс, які безумоўна, з часам падвергнуўся пэўным удасканаленням, у асноўных рысах захаваўся да нашага часу, і мы сёння ім карыстаемся.

Для беларускага пісьма Тарашкевіч выкарыстаў рускую сістэму графікі з тымі зменамі, якія ўжо адбыліся і замацаваліся ў ёй у перадкастрычніцкі час. У аснове сваёй граматыкі ён паклаў, паводле яго слоў, «найбольш характэрную і найбольш чыстую гутарку беларускай мовы, што мае цвёрдае Р і вялікае аканне». Граматыка павінна толькі замацаваць і падраўнаць тыя лініі, якія сама мова ўжо назначыла, — сцвярджаў Тарашкевіч.

Тарашкевіч і сам разумеў, што практыка павінна выявіць недахопы яго граматыкі і правапісу і падказаць шляхі іх удасканалення. Гэтыя недахопы былі часткова выпраўлены ў 1933 годзе, калі была прынята спецыяльная пастанова Савета Народных Камісараў «Аб зменах і спрашчэнні беларускага правапісу». У падрыхтоўцы праекта рэформы правапісу прымаў ўдзел вучоны і пісьменнік Беларусі. Гэтая рэформа значна спраціла беларускі правапіс, наблізіла яго да рускага, уніфікавала граматычныя формы, выкінуўшы ўсё аджыўшае непатрэбнае.

Пасля вайны зноў узнікла пытанне аб удасканаленні існуючага правапісу. У сакавіку 1950 года адбылася рэспубліканская арфаграфічная канферэнцыя, якая абмеркавала «Праект змен і ўдакладненняў», распрацаваны Інстытутам мовы, літаратуры і мастацтва АН БССР. Праект быў апублікаваны ў друку і выклікаў ажыўленую дыскусію на старонках рэспубліканскіх газет. Каштоўныя прапановы яе ўдзельнікаў знайшлі сваё адлюстраванне ва ўдасканаленым і змененым правапісе 1957 года.

Прыняцце дзеючага зараз беларускага правапісу ўяўляе вялікі крок наперад па шляху нармалізацыі беларускай літаратурнай мовы. У яго ўкладзена вялікая і плённая шматгадовая праца беларускіх філолагаў на чале з народнымі пісьменнікамі Якубам Коласам і Кандратам Крапіўю. Наш правапіс улічвае як асаблівасці жывой народнай мовы, так і тэндэнцыі яе развіцця. У ім вельмі ўдала спалучаюцца фанетычны і марфалагічны прынтцыпы, ён зручны і просты для засваення.

Беларуская мова сёння — гэта мова Беларускай савецкай сацыялістычнай дзяржавы, мова прэсы і радыё, мова багатай шматжанравай мастацкай літаратуры. На гэтай мове, некалі пагарджанай і забароненай, за сорок год Савецкай улады (па 1957 г.) выдадзена 23 тысячы розных назваў кніг і 270 мільянаў экзэмпляраў падручнікаў. Зараз Беларусь, дзе неписьменнасць насельніцтва дасягала да рэвалюцыі 80 працэнтаў, з'яўляецца краінай сучаснай пісьменнасці і высокай культуры.

Кожны чалавек можа гаварыць і пісаць на той мове, да якой прывык, ці якая больш падабаецца — на рускай, беларускай, англійскай і інш. Беларуская мова заслугоўвае такога ж прызнання і такой жа павару, як і той народ, які гэту мову стварыў.

С. КЛІМКОВІЧ.

РОДНАЯ МОВА

З легендаў і казак былых пакаленняў,
З калоса цяжкага жытоў і пшаніцы,
З сузор'яў і сонечных цёплых праменьняў,
З грымухага ззяння бурлівых крыніц,
З птушынага ічэбету, шуму дубровы,
І з гора, і з радасці, і з усяго
Таго, што лягло назаўсёды ў аснову
Святыні народа, бяспмерця яго, —
Ты выткана, дзіўная родная мова.

Максім ТАНК.

Я БАЧЫЎ КВІТНЕЮЧЫ КРАЙ

Расказ амерыканскага турыста

Мінулым летам да Аляксандра Антонавіча Радзіёнава, які жыве ў гарадскім пасёлку Целяханы, прыязджаў яго родны брат Рыгор са Злучаных Штатаў Амерыкі. Вось што расказаў нашаму карэспандэнту Рыгор Антонавіч напярэдадні свайго ад'езду ў горад Дэтройт.

«Уявіце сябе на месцы чалавека, які доўга не быў на сваёй бацькаўшчыне. Цяжка перадаць словамі тую асалоду, якую я адчуў, наведваючы свае родныя Целяханы. Паўстагоддзя таму назад, будучы яшчэ юнаком, я паехаў у Амерыку. І вось гэтым летам з жонкаю ўдваіх мы вырашылі наведваць Целяханы. Яшчэ па дарозе ў Савецкі Саюз мая памяць уваскрасла малюнк беларускай прыроды, цудоўныя палескія краявіды, такія мілыя і блізкія майму сэрцу.

Першае ўражанне аб савецкай рэчаіснасці я атрымаў у Брэсце. Ён мне спадабаўся чысцінёй і зелянінай вуліц, вясёлым, жыццярэдасным настроем людзей.

Ад Брэста да Целяхан нямногім больш сотні кіламетраў, і мы вырашылі ехаць туды аўтобусам. Я прыемна здзівіўся, што туды ходзіць аўтобус, ды і не адзін, а некалькі. У гады майго дзяцінства ў Целяханы з Брэста можна было дабрацца толькі пешшу, а ў лепшым выпадку — падводай.

І вось перад намі сцэлеца гладкая і роўная асфальтаваная дарога, абсаджаная таполямі, клёнамі, бярозамі і вербамі. Вакол — дагледжаныя палі і сенажаці. Спела жыта, пшаніца, ячмень, ціўі блакітнымі кветкамі лён, белымі — бульба. У паветры пахла вялай травой і духмяным сенам. Перада мной паўставалі малюнк дзяцінства, юнацтва, малюнк мінуўшчыны далёкай, і я так расчуліўся, што ледзь стрымліваў слёзы.

Так мы праехалі старажытны Кобрын, мінулі Драгічын, Іванава, маляўнічы Пінск, Лагішын...

На аўтобусным прыпынку ў Целяшанах мяне сустрэлі брат Аляксандр з жонкаю. Сустрэча была вельмі хваляючай. І вось пасля такой доўгай разлукі я зноў іду па зямлі сваіх бацькоў, дыхаю духмяным чэрвеньскім паветрам.

Як усё тут змянілася! Добра жыве мой брат Аляксандр. У яго выдатны дом з трох пакояў. Старэйшы сын Мікалай — афіцэр, дачка Ніна — настаўніца, другая дачка Людэ — бухгалтар, малодшы сын Валянцін вучыцца ў Пінскім індустрыяльным тэхнікуме.

Каля месяца мы з жонкаю гасцілі ў Целяшанах, хадзілі заграць і купацца на возера. Я ўставаў з усходам сонца, ішоў у лясок і падоўгу слухаў перасвіст птушак, гадзінамі ўглядаўся ўдалечынь, каб назаўсёды запомніць такія мілыя майму сэрцу малюнк.

Час мы правялі вельмі цікава. Ездзілі ў Пінск, наведвалі Палескую карцінную галерэю. Нам асабліва запамніўся калгасны фестываль, праведзены ў канцы чэрвеня на Выганавіцкім возеры. Колькі там было вяселосці, радасці, музыкі, танцаў, гульні!

Але вось настаў дзень нашага ад'езду ў Дэтройт. З Целяхан у Брэст мы ехалі таксама аўтобусам, але па другому ўжо маршруту — на Івацэвічы і Бярозу. Дзе б мы ні былі, дзе б ні ехалі — усюды бачылі квітнеючы беларускі край, вялікія пераўтварэнні, якія адбываюцца на зямлі маіх продкаў. Я быў бязмежна рады, што ўбачыў гэта, і ў той жа час нейкі смутак агортаў маё сэрца.

ГЭТЫЯ СЛОВЫ СТАНОВЯЦА ПОБАЧ

Людзі па-рознаму ўяўляюць шчасце. Яшчэ падлеткам я часам чуў гэта слова ад бацькі і маці, ад нашых суседзяў у майей вёсцы Дзеткі. Было гэта ў гады панавання польскіх памешчыкаў. Жылі мы ў старэнькай хачыцы. Бацька меў гектар зямлі і часта гаварыў:

— Вось купім яшчэ нямнога зямелькі, тады і шчасце прыдзе ў наш дом.

Прадалі апошнюю карову. Купіў бацька паўгектара зямлі ў пані Бяльчынскай. Але шчасце не прыходзіла. Цяжка было звеці канцы з канцамі. Так і не пазнаў я шчасця пры панскай Польшчы. І не толькі наша сям'я так бедна жыла. У Браніслава Яновіча згарэў дом, і жыў гэты чалавек некалькі год у гумне.

І толькі пры Савецкай уладзе я стаў жыць як чалавек. Працую цяпер брыгадзірам у калгасе імя Леніна. Цэнтр калектыўнай гаспадаркі размешчаны ў вёсцы Забалоце. У нашай брыгадзе 400 гектараў ворыўнай зямлі, 100 кароў. Гаспадарамі зямлі і яе багаццяў сталі самі калгаснікі. Створаны савет брыгады, у які ўваходзяць вопытныя хлебарабы Іосіф Наваградскі, Іван Імпяровіч, Іосіф Лышчык; Вацлаў Мартынчык, Антон Арабковіч. Мы сумесна вырашаем розныя гаспадарчыя пытанні. Ужываючы перадавыя прыёмы агратэхнікі, з году ў год павышаем ураджайнасць палёў. Замест вузенькіх палосак, на межах якіх ляжалі вялікія кучы каменя, прасціраюцца шырокія роўныя палі. У нашай вёсцы выраслі майстры па вырошчванню Ільну, цукровых буракоў, кукурузы. Багатыя ўраджаі даюць збожжавыя і бульба.

Ворыва, сяўба, уборка і іншыя палявыя работы механізаваны. Машыны замянілі цяжкаую працу хлебараба. 170 гектараў жыта сёлета ўбралі за восем дзён.

Праца. Шчасце. Гэтыя словы цяпер становяцца побач.

К. ІМПЯРОВІЧ,
брыгадзір калгаса імя
Леніна Воранаўскага раёна.

ДЛЯ ЗАХОДНЯЙ ЕУРОПЫ

Слухайце штодзённа нашы радыёперадачы па сярэднеўрапейскаму часу на сярэдняй хвалі 227 метраў (ці 1322 кілагерцаў) з 6 да 7 гадзін, з 16.00 да 17.00 і з 21.00 да 21.30;

на кароткай хвалі 30,83 метра (ці 9730 кілагерцаў) з 6 да 7 гадзін.

Па нядзелях — на хвалях 30,83 метра і 227 метраў з 8 да 9 гадзін і з 10 да 13 гадзін.

НА БЕЛАРУСКАЙ МОВЕ

Па серадах — ад 22 гадзін 30 мінут па сярэднеўрапейскаму зімоваму часу на хвалі 50,51 метра (ці 9940 кілагерцаў) і на хвалі 31,48 метра (ці 9530 кілагерцаў); па нядзелях — ад 8 гадзін раніцы па сярэднеўрапейскаму зімоваму часу на хвалях 30,83 і 227 метраў.

ДЛЯ ЗША І КАНАДЫ

Слухайце штодзённа нашы радыёперадачы па нью-йоркскіму часу з 19.30 да 20.30 на хвалях: 31,04 метра (ці 9665 кілагерцаў), 31,23 метра (ці 9605 кілагерцаў), 41,15 метра (ці 7290 кілагерцаў).

НА БЕЛАРУСКАЙ МОВЕ

Па суботах — ад 20 гадзін да 20 гадзін 30 мінут па нью-йоркскіму часу на кароткіх хвалях: 31,04 метра (ці 9665 кілагерцаў), 31,23 метра (ці 9605 кілагерцаў), 41,15 метра (ці 7290 кілагерцаў).

НАШ АДРАС

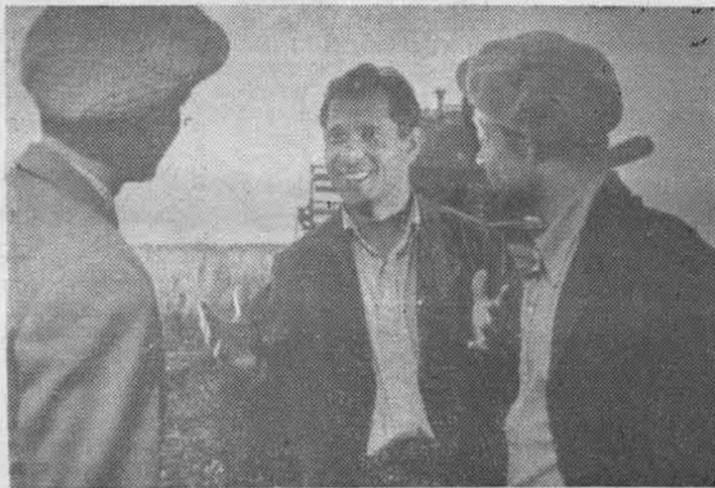
Мінск, Ленінскі праспект, 77. Дом друку. Рэдакцыя газеты «Голас Радзімы».

У ВЯЛІКАЙ шматнацыянальнай сям'і савецкіх кінематаграфістаў ганаровае месца займаюць майстры кіно Беларусі. Заслужаным поспехам карыстаюцца ў глядачоў беларускія мастацкія кінакарціны «Канстанцін Заслонаў», «Паўлінка», «Дзеці партызана», «Міколка-паравоз», «Нашы суседзі», «Дзяўчынка шукае бацьку», «Гадзіннік спыніўся апоўначы», «Чырвонае лісце», «Апавяданні аб юнацтве» і іншыя.

У сучасны момант беларускі кінематаграфістамі ствараецца яшчэ сем новых мастацкіх кінафільмаў.

Кадр з кінафільма «Масква — Генуя». На здымку: заслужаны артыст РСФСР І. Дзімка і заслужаная артыстка РСФСР Л. Хіцяева ў ролі Глашы.

Кадр з кінафільма «Апошні хлеб». На здымку: Дзімка — артыст Л. Локцеў, Лапаткін — артыст Ф. Шмакаў, Лёшка — артыст Ю. Салаўёў.

Кадр з кінафільма «Трэцяя ракета».

ЗДЫМАЕ «БЕЛАРУСЬФІЛЬМ»

ца яшчэ сем новых мастацкіх кінафільмаў.

«Апошні хлеб» — так называецца кінакарціна, якую ставіць на «Беларусьфільме» малады рэжысёр Б. Сцяпанавіч па сцэнарый В. Труніна. Яна прысвечана беларускім камсамольцам, якія паехалі па закліку партыі на цаліну. Фільм апавядае аб высакароднасці і чысціні душы савецкіх маладых людзей. Усе гэтыя якасці раскрываюцца ў падзеях, на першы

погляд, будзённых, але поўных вялікага ўнутранага зместу, ва ўчынках, здавалася б, звычайных, але адзначаных вялікай чалавечнасцю і глыбінёй.

Героі карціны Алёша, Ірына і Дзімка хочаць дапамагчы старому камбайнёру, адрамантаваць сваю машыну. Маладыя людзі адпраўляюцца ў доўгі начны рэйс. Па дарозе ім сустракаюцца і дапамагаюць сардэчныя і добрыя людзі. Паездка завяршаецца паспяхова. Героі, пераадолеўшы сумненні і перашкоды, становяцца яшчэ багачэйшымі душэўна, з гонарам выконваюць свой абавязак перад старэйшым таварышам па працы.

У фільме заняты артысты Ф. Шмакаў, Л. Локцеў, Ю. Салаўёў і іншыя.

Аб'ядае быць цікавым і каларовым фільм «Лячэная камядзі». Аўтары сцэнарыя — В. Вітковіч і Г. Ягфельд, рэжысёр — пастаноўшчык — В. Бычкоў. Гэта вясёлая казка нашых дзён. Магутны чараўнік Могас ператварае ў лялек людзей з чэрствымі сэрцамі. Забаўны і сумны прыгоды прымушаюць лячэныя сэрцы біцца па-чалавечаму. Лялькі робяць цэлы рад мужных добрых учынкаў і завабляюць права зноў стаць людзьмі.

Для ўдзелу ў здымках запрошаны народныя артысты СССР М. Жараў, М. Яншын, народны артыст БССР Д. Арлоў, а таксама рад маладых актэраў.

...Неспакойна стала старому Лявону за частаколам сваёй вялікай гаспадаркі. Калгаснікі вырашылі прадаць сваю скаціну калгасу: выгадней гэта ды і клопатаў менш. Але што Лявону клопаты, усё ж жыццё гаспадаркай займалася яго жонка Луша. Між іншым клопаты сталі апаноўваць і Лявона. Падазрона прыглядаецца да яго дзед Максім, даведаўшыся, што Лявон краў калгаснае сена. У трывозе едзе Лявон у раён да свайго сябра — старшыні райвыканкома Глуздакова. Выхад падказаны асцярожным старшынёй. Няхай Лявон напіша скаргу ў абком партыі, а там вырашаць: перагіб гэта або не дагіб.

Можа і настаяў бы на свайм хітры Лявон, калі б не запратэставалі жонка і дачка. Зусім неспакойна стала Лявону, калі яго жонку народ выбраў дэпутатам райсавета.

Цяжка Лявону ўступіць ваму, але трэба...

Такі кароткі змест кінакамедаў. «Рагаты бастыён», якая ствараецца рэжысёрам А. Фраловым па сцэнарый А. Макаёнка. Фільм прысвечаны барацьбе з дробнаўласніцкімі перажыткамі, якія сустракаюцца яшчэ ў асобных людзей калгаснай вёскі.

Над захапляючай кінакарцінай аб маральнай стойкасці савецкага чалавека ў складаных умовах вайны — «Трэцяя ракета» — працуюць сцэнарыст В. Бычкоў і рэжысёр Р. Віктараў. Усё дзеянне фільма разгортаецца ў невялікім аконе на працягу адных сутак. Гінуць людзі, зрасадаваны апошнія снарады. У ход ідзе зброя, пакінутая ворагам. У апошняй схватцы адзіны, што застаўся ў жывых, страляе з нямецкай ракетніцы. Адна ракета, другая... Трэцяя трапляе ў твар бязліўца, які спасаў перад ворагам.

З трох самастойных навед будзе складацца фільм «40 мінут да світаньня». Аўтары сцэнарыя — Р. Вікерс і А. Канеўскі, рэжысёр-пастаноўшчык — Б. Рыцараў. Гэта ўсхваляванае кінаапавяданне аб тых, хто загінуў смерцю храбрых у жорсткай барацьбе з гітлераўскімі захопнікамі, абараняючы Радзіму, аб тым, кім яны маглі быць, як многа маглі б зрабіць, калі б не было на зямлі фашызму, што загубіў іх. Кінакарціна нібы заклікае памятаць аб загінуўшых героях і ўсім сродкамі змагацца супраць падпальшчыкаў вайны.

Адно з гераічных старонак барацьбы беларускага народа супраць нямецка-фашысцкіх захопнікаў уваскрашае і кінафільм «Залатыя россыпы», які ствараецца рэжысёрам І. Шульманам па сцэнарый Н. Матукоўскага і Е. Каплінскага.

Своеасабліваю і цікавую карціну «Мост» ставіць на «Беларусьфільме» па аднайменнаму апавяданню Н. Чукоўскага рэжысёр І. Дабралюбаў. Фільм апавядае аб станаўленні характару хлопчыка-падлетка. Баязлівы і замкнёны, ён пасля смерці маці нечакана для сябе і навакольных робіць смелым, мужным ўчынам і набывае веру ў сябе і ў жыццё.

Вялікі творчы калектыў, які ўзначальвае старэйшы беларускі кінарэжысёр В. Корш-Саблін, працуе зараз над кінакарцінай «Масква — Генуя». Аўтар сцэнарыя — А. Спешнёў. У карціне ўзнаўляецца вобраз выдатнага савецкага дыпламата Г. Чычэрыва. Гэта фільм аб барацьбе нашай дыпламатыі за прызнанне савецкай дзяржавы на міжнароднай палітычнай арэне, аб тым, як маладая Савецкая дзяржава з першых крокаў свайго існавання павяла рашучую бітву за мір, за ўсеагульнае разбраенне.

Разнастайная тэматыка новых работ беларускіх кінематаграфістаў. Але ўсе яны ў сваіх творах імкнуцца адлюстраваць вялікую гістарычную барацьбу савецкага народа за камунізм. Яны імкнуцца стварыць вобраз нашага чудаўнага сучасніка, паказаць яго праўдзівую і яркую, каб яго дзейнасць, яго высокія духоўныя якасці маглі быць прыкладам для многіх, маглі б выказаць самую сутнасць нашага часу.

К. РАМАНОЎСКІ.

БЕЛАРУСКІЯ СТРАВЫ

Па просьбе нашых суайчыннікаў змяшчаем рэцэпты беларускіх страў.

БОРШЧ БЕЛАРУСКІ

Косці ад вяндрліны зварыць разам з мясам. Нашаткаваную сапомкай морква, пятрушку, цыбулю засмажыць на тлушчы, потым дадаць тамат-пюрэ і смажыць яшчэ 10 мінут. Нячышчаныя буракі зварыць, потым ачысціць і нашаткаваць сапомкай. У булён пакласці нарэзаную кавалкамі бульбу і, калі булён зноў закіпіць, пакласці вараныя буракі, засмажа-

ную муку, карэнні, лаўровы ліст, перац і варыць 10—15 мінут, затым заправіць цукрам і воцатам. Пры падачы пакласці мяса і смятану.

КЛЁЦКІ З МЯСАМ

Сырую бульбу надзерці на тарцы, адкінуць на сіта, даць сцячы і адстаяцца вадкасці. Здабыць з гэтай вадкасці крухмал, дадаць яго ў надзёртую бульбу, пакласці муку, соль і перамяшаць. З прыгатаванага цеста зрабіць круглыя клёцкі, нашпігаваўшы іх фаршам з сырага мяса і дадаць цыбулі і перцу. Клёцкі абсмажыць, затым скласці іх у каструлю, заліць смя-

танай і давесці да гатоўнасці ў духавой шафе (печы).

ПІРАЖКІ БУЛЬБЯНЫЯ З МЯСАМ

Гарачую вараную бульбу прапусціць праз мясарубку, дадаць яйкі, соль і перамяшаць. З атрыманай бульбяной масы зрабіць круглыя ляпёшкі, пакласці на іх мясны фарш і зрабіць піражкі паўкруглай формы. Піражкі запаніраваць у муцэ і абсмажыць. Падаць у гарачым выглядзе з маслам.

Таксама можна прыгатаваць піражкі бульбяныя з капустай свежай або з квашанай. Свежую капусту нашаткаваць і смажыць на патэльні з тлушчам, затым паса-

ліць, дадаць засмажаную цыбулю, сырыя яйкі і перамяшаць. Квашаную капусту тушыць з рэпчатай цыбуляй і тлушчам, пасля чаго заправіць цукрам.

МАЧАНКА

Кавалкі свініны з рэбернымі касцамі абсмажыць, затым тушыць. На булёне, атрыманым пры тушэнні, прыгатаваць соус з засмажанай цыбуляй, смятанай і пятрушкай. Абсмажаныя кавалкі мяса з рабрынкамі, каўбасу і прыгатаваны соус злучыць і пракіпяціць. Гарнір — смажаная або тушаная бульба, можна падаць і пшанічныя бліны.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ